

ПАЦІЄНТ – ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ

Перцев І. М., Трохимчук В. В., Халавка М. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

Пацієнт (лат *patiens* – страждаючий, терплячий) – особа, яка отримує медичну (профілактичну, діагностичну, лікувальну) або фармацевтичну допомогу чи послугу, проходить медико-біологічні дослідження, є донором крові (органу) тощо. Термін «Пацієнт» є поширеним, але не сталим поняттям і потребує подальшого уточнення. Наприклад, у фармації, використовуються терміни: пацієнт, клієнт, хворий, відвідувач, споживач та інші. Пацієнт відіграє важливу роль у трикутнику лікар – фармацевт – пацієнт, як багатогранний людський фактор. Пацієнтом може бути будь-хто незалежно від віку, фаху і т. д. (сьогодні ти активний працівник, а завтра – пацієнт, що потребує медичної допомоги).

Професійно-етичні відносини лікар-пацієнт сформульовані в міжнародних кодексах, деклараціях, міжнародних та регіональних правових актах наприкінці минулого століття. Взаєвідносини фармацевтичних працівників і пацієнтів формуються пізніше – після спільного видання ВООЗ та Міжнародної фармацевтичної федерації (FIP) під назвою «Розвиток фармацевтичної практики. Фокус на допомогу пацієнту» (2006), де було виложеної основи просвітницької медико-соціальної ролі аптеки та її працівників і значно розширені у наступних рекомендаціях ВООЗ, де фармацевт розглядається як важливий і необхідний з'єднуючий ланцюжок між лікарем і пацієнтом. Дослідженнями останніх років, проведеними у США і Канаді та накопиченою доказовою базою переконливо підтверджена ефективність командного підходу за участю фармацевтів при лікуванні різних захворювань.

На сьогодні у суспільстві нашої країни відбуваються кардинальні зміни, які торкаються і фармації. Аптека при наданні медичної допомоги займає ключову позицію, де перетинаються професійні, соціальні, фінансові, юридичні та інші проблеми хворої людини. Лишаючись один на один з пацієнтом фармацевт повинен швидко і професійно вирішувати весь спектр питань з надання фармацевтичної допомоги, володіти навичками психолога, дієтолога і діагноста, забезпечувати пацієнта ефективними, безпечними та доступними ліками, а також рекомендаціями щодо їх правильного використання та зберігання, чуйно ставитись до хворого, підтримувати його морально й духовно.

Різноманітні стосунки фахівців з пацієнтом тісно пов'язані з соціальним змістом медицини й фармації, правилами етики та деонтології, що спрямовані на підвищення ефективності допомоги, збереження і зміцнення здоров'я пацієнта, який має цілу низку прав та обов'язків (див. статтю «Пацієнт» викладену у Фармацевтичній енциклопедії). Адже пацієнт є однією із головних і зацікавлених осіб, відповідальною за стан власного здоров'я, яка повинна своєчасно звертатися до лікаря за допомогою. Одним із обов'язків пацієнта при лікуванні є обов'язкове дотримання рекомендацій фахівців, активне співробітництво з питань власного одужання.

Зі зміною пріоритетів суспільства змінюється і пацієнт. У ринкових умовах, де пропонується великий обсяг медичних послуг він стає більш досвідченим, розбірливим і вимогливим. За висновками дослідження «Лікарські препарати в Україні», здійсненого Київським інститутом проблем управління ім. Горшеніна, лише 45,4% пацієнтів при придбанні лікарських препаратів керуються рекомендаціями лікаря. Відповідальне самолікування розцінюється наразі як перспективний напрям розвитку фармацевтичної галузі, де важливість професійної допомоги провізора ні в якому разі не зменшується. Через провізора пацієнт отримає також надійну консультацію, необхідну для початку самолікування. На провізора не тільки покладається обов'язок забезпечення хворого якісними ліками та виробами медичного призначення та надання повної інформації щодо їх використання, умов зберігання, взаємодії та можливих наслідків побічної дії ліків, а також

підвищення ефективності й безпеки фармакотерапії конкретного хворого, основою якої є професійні знання й досвід провізора. При цьому провізор жодною мірою не є конкурентом лікаря, а навпаки, зменшує навантаження на лікарів коригуючи контингент пацієнтів, які потребують саме лікарської допомоги.

Відвідуючи медичні та фармацевтичні установи, пацієнт зазвичай бажає спілкуватися з фахівцями, що мають високий рівень професійних знань і певний практичний досвід, що дозволяє правильно здійснити діагностику захворювання та виявити його індивідуальні особливості. І з цим повинні рахуватись фахівці, налаштовуючи свої відносини з пацієнтом.

Постійний професійний розвиток є важливою умовою успішної діяльності будь-якого фахівця. Це особливо справедливо на етапі, коли темп науково-технічного прогресу веде до швидких змін і вимог до професійних знань, умінь і навиків. В умовах постійної зміни інформаційного середовища найбільш актуальну інформацію можливо черпати лише з надійних та перевірених періодичних видань. Наразі великим попитом як у фахівців практичної фармації та і у пацієнтів користується «Щотижневик АПТЕКА» та газета «Я-ПАЦІЄНТ» (всеукраїнський медичний огляд), Фармацевтичний часопис, а також журнал «Фармацевт-практик» на шпальтах яких надається інформація визнаних вчених та відповідальних фахівців МОЗ України, що дозволяє черпати інформацію з метою постійно підвищувати необхідний рівень знань та здійснювати профілактику розповсюджених захворювань. Так що будьмо здорові!

ЗАДАЧІ СОЦІАЛЬНОЇ ФАРМАЦІЇ В РЕФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ФАРМАЦЕВТІВ

Артеменко А. П.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Проведення досліджень та розробка практичних рекомендацій фахівцями в галузі соціальної фармації малоефективні, якщо вони не корелюються з соціально-філософськими концепціями, які пояснюють структуру, зміст та спрямованість сучасних соціальних трансформацій. Будь-яке явище, що досліджується соціальною фармацією немає самостійної соціальної природи і не є незалежним системоутворюючим фактором. Соціальна фармація - важлива галузь спеціальної сфери дослідження, яка екстраполює загальні положення соціальної теорії на професійну галузь фармації.

Одним з вузькоспеціальних завдань соціальної фармації сьогодні є аналіз та прогнозування розвитку системи фахової освіти фармацевта. Розв'язання такого завдання передбачає звернення нової методології аналізу структури та динаміки сучасного суспільства. В своїх роботах 2000-2010-х років Ентоні гідденс, Гай Стендинг, Ульріх Бек, Джон Ло успішно довели, що класична система соціологічного аналізу ХХ століття для сучасних суспільних процесів втрачає свою ефективність. Рациональність соціального процесу суттєво змінилась за останні двадцять років, а соціальні явища, породженні глобалізацією, призвели до формування нової соціальної структури, соціальних класів, соціальної поведінки. Концепції суспільства ризиків, глобалізованого суспільства та індивідуалізованого суспільства задали нові параметри обчислювання та прогнозування конкретних соціальних дій, в тому числі і розвитку професійної освіти. Найголовніша сентенція, яка впливає з узагальнення новітніх концепцій соціальної теорії – втрата можливості довгострокових прогнозів і структурних проектів. Яке значення це має для прогнозування розвитку професійної фармацевтичної освіти?

По-перше, ідея розрахунку підготовки фахівців відповідно до попиту ринку праці втрачає свою актуальність у тому вигляді, до якого звикли пострадянські суспільства і суспільства, де були впроваджені елементи економічного планування. Саме на це слід